

מעניין החיים

<p>העלון מוקדש לע"נ:</p> <p>אסתר בת חנה ה.ג.צ.ב.ה. ראובן בן דוד בוכי ה.ג.צ.ב.ה. שושנה בת שרה ה.ג.צ.ב.ה.</p>	<p>שיעור לנשים</p> <p>עם הרבנית כרמלה נאור</p> <p>פרטים בעמוד האחורי</p>	<p>ה'תשע"ט עלון 286</p> <p>לך לך</p> <p>מפטירין למה תאמר</p>	<p>עלות השחר 5:38 זריחה 6:53 שקיעה 18:04 צאת הכוכבים 18:17 סח"ש מ"א 9:01 סו"ז ברכות ק"ש 10:32 חצות יום ולילה 12:25</p>	<p>הדלקת נרות 17:45 צאת השבת 18:35 ר"ת 19:12</p> <p>לפי שעון קיץ הזמנים לפי אופק ת"א לוח אור החיים</p>
--	--	--	--	--

אין לקרא פסע התפילה וקריאת התורה ♦ יש לקרוא את קדושת הצלפון

עבודה על המידות

הרה"ג אלקנה אליאסי זצוק"ל ראש כולל "אוצרות חיים" ת"א

איתא במשנה מסכת אבות (פרק ה משנה יט): "כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה, רוח נמוכה ונפש רחבה מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונחלין בעולם הבא שנאמר (משלי ח') 'להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא' אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדין לבאר שחת שנאמר (תהלים נ"ה) ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים וועשית צדקה ומשפט משותפים לכל העולם, ובפירוש המשניות לרמב"ם כתב לבאר: עין טובה היא ההסתפקות. באומרו למלך סדום (בראשית יד כג) 'אם מחוט ועד שרוך נעלי' וכו', וזו תכלית ההסתפקות, שימשוך ידו מרכוש גדול, ולא יקח ממנו אפילו שיעור מועט. ונפש שפלה היא הזהירות. באומרו לשרה, בעת הכניסה למצרים: (בראשית יב יא) 'הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את', שלא התבונן מעולם בצורתה התבוננות שלימה אלא באותו היום, וזו תכלית הזהירות. וגם אומרו על הגר אחרי לקיחתה: (בראשית לו ו) 'הנה שפחתך בידך' - שלא היתה לו בה כוונת הנאה ושעשוע, וכאשר ביקשה ממנו שר לגרשה עם ישמעאל, העיד הכתוב שהיה קשה עליו ענין ישמעאל בלבד כפי שנאמר (בראשית כא יא) 'וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו'. ולא עניין הגר, ואלה כולם סימני הזהירות ורוח נמוכה היא העונה המופלגת. באומרו: (בראשית יח כו) 'ואנכי עפר ואפר'. ואלה השלוש מעלות התפרסמו לאברהם אבינו, ולפיכך ייקרא כל מי שיימצא בו אלו המעלות 'תלמידו', לפי שסיגל לעצמו מידתו, וכן מי שיימצא בו אלו הפחיתויות השלוש הרי הוא תלמיד בלעם (שהיה בו רדיפת הממון, התאוה והגאוה) הואיל וסיגל לעצמו מידותיו. והנה יש לשים לב שהמשנה אינה עוסקת בהבדל בין אברהם ובין בלעם עצמם, אלא בתלמידיהם. אלו שני בתי מדרש, שתי דרכים שיש להם תלמידים והמשכיות ומה שקרוי היום

איתא במשנה מסכת אבות (פרק ה משנה יט): "כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה, רוח נמוכה ונפש רחבה מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונחלין בעולם הבא שנאמר (משלי ח') 'להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא' אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדין לבאר שחת שנאמר (תהלים נ"ה) ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים וועשית צדקה ומשפט משותפים לכל העולם, ולא רק לישראל מקבלי התורה. אלא, מי שנמנה על תלמידיו של אברהם אבינו, יכול לקבל גם תורה. רק מי שמידותיו מתוקנות ואישיותו בנויה כראוי, יכול לקבל מן התורה את השפע שהיא משפיעה על לומדיה. ואמנם גם ההיפך נכון. גם מי שלומד תורה, ואף מי שלומד תורה, אם הוא ללא עמל על תיקון המידות, יכול למצוא עצמו בבית מדרשו של בלעם הרשע. המסקנה הנדרשת היא שעלינו להבין היטב את ההבדל בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע. כוחות רוחניים וידע רב אינם ערובה להצלחה רוחנית, אם האדם מושחת במידותיו ואינו עוסק במוסר עצמי, הרי זו היא דרכו של בלעם, ולא של אברהם ומשה. עלינו לעמול הרבה כדי להחדיר לקרבנו את דרכו של אברהם. רק מידות מתוקנות יכולות להיות בסיס לאיש של תורה, ורק אדם שעמל רבות על מידותיו יכול להנהיג ציבור (אם דומה הרב למלאך ה...).

שימוש ביכולות רוחניות ללא עבודה על המידות, יכול להביא לפיליה רוחנית והתרחקות מעבודת ה' אמיתית, ואין זו דרכה של תורה. רק מי שעבר בהצלחה את בית הספר של אברהם אבינו, יכול להצטרף לבית מדרשו של משה רבינו, ואילו בוגרי הפקולטה של בלעם הרשע, סופם מפורש במשנה

שבת שלום ומבורך.

דבר המערכת

ר' משה אטיאס

"תמים תהיה..."

מרבתינו למדנו שהמושג תמימות משמעותו שלמות שלמות שתושג כאשר האדם יתמסר באופן מוחלט לעבודת בוראו מבלי שגורם כלשהוא יוכל לנתקו מדבקותו בקונו. תמימות זו יש בכוחה לגנוח את כל הערעורים וההרהורים העולים בלב האדם אודות נכונות צו הבורא, והיא שגורמת לכך שהאדם שלם עם הקב"ה מבלי שחייץ כלשהוא יפריד ביניהם. אפשר שלנוכח דברנו יבוא השואל וישאל, אם אכן זו היא מהותה של התמימות, היכן מקומו של ההגיון והשכל שניתן בו האדם? גם לשאלה זו התייחסו חז"ל (חולין ה.ב.) ועל הפסוק שבתהלים (לו, ז) 'אדם ובהמה תושעו ה'...' הם דרשו: 'אלו בני אדם שהם ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה'. אימרת חז"ל באה לאלפנו בינה אודות החכמה האדירה המתבקשת מהאדם שניתן בשכל בריא, חד וחריף לגנוח את שכלו כנגד צו הבורא. מי שניחן בדעה צלולה, מבין שלעולם אין לו להשלול את עצמו שבהגיונו הדל והמצומצם יבין את דבר הבורא עד תום. דווקא ההגיון הצרוף הוא זה שמורה לאדם התמים להתאים את דעתו לדעת קונו, ואם לכאורה ישנה סתירה בין דבר השם לבין השכל, יש להכניע את הדעת לדבר השם, ודבר אלו קיונו יקום לעולם.

לע"נ הרב שמעון חירארי בן בכריה לע"נ הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה לע"נ רוני יהודאי בן סעדיה ולע"נ יצחק בן מלכה אג"י

שם הגדולים

הרה"ג אמנון חגיגי שליט"א ראש הבר"צ 'למען אחי'

הרב משה לוי זצ"ל

כבר בצעירותו ניכר היה בנער משה כי לגדולות נוצר, בהיותו בכתה ב' היה אומר את כל ספר התהלים בנגינה ובנעימה. את שיעוריו ברבים החל בעודנו נער בן שש עשרה בבכני"ס 'נצח ישראל' בת"א. משניסתה אמו לרשמו לשיבת "הרב עמיאל" בת"א, אמרו שלא נותר מקום עבורו, אמו חזרה והתחננה לפני ראש הישיבה הרה"ג יהודה קולדצקי זצ"ל, שלפחות יבחן את הילד, הרב נענה לבקשה ובחן את התלמיד, ומשסיים קם ראש הישיבה ממקומו ואמר לאם המופתעת: "תשאירי אותו אצלנו". והאם אמרה בתום לב: "חשבת שאין מקום", ענה לו הרב: "אתן לו את הכסא שלי ובלבד שישאר בישיבה".

לפני נישואיו הוכתר רבינו כר"מ בישיבת כסא רחמים, הרה"ג שלמה משה עמר סבר שלא ישמע טוב בעולם התורה שממנים בחור להיות ר"מ, ועוד לפני נישואיו. אולם הגר"מ מאזוז חשב אחרת והחליט: "אין עוד מעיין כמוהו בישיבה, אמנם צעיר הוא בגילו אך זקן בחכמה".

נשאל פעם רבינו - "מדוע הרב לא נותן מוסר בשיעור", השיב הרב: "עצם השיעור הוא המוסר, הדוגמא האישית שהתלמיד רואה ברבו".

רבינו נהג בהוראת ההלכה בסמכותיות ובתקיפות, בבקיאיות ובהירות אך ללא שמץ של התנשאות. בענותנות רבה היה מקשיב לכל שאלות התלמידים.

כותב שורות אלו היה משתתף קבוע בשיעורי רבינו בחולון כל יום שישי. וזכורני שהיה ויכוח סוער בינו באחת מהלכות מוקצה. וויכוח ההלכתי ערך זמן רב יחסית. "טוב - בשבוע הבא ניתן תשובה סופית" - אמר הרב.

ואכן, לאחר שבוע בסוף השיעור אמר הרב שצדקתי בהערה שהערתני שבוע שעבר, והוסיף הרב ואמר: "אם הינך רואה שאתה צודק, תעמוד על שלך ללא מורא, כי התורה אמת כתיב בה".

יש לציין שרבינו לא רק הסביר לנו שיעורים בבקיאיות ועיון עצומים, אלא הדריך אותנו איך לענות תשובה הלכתית ולפי הסדר הנכון.

מידת האמת שהיתה ברבנו, הגישה להלכה באופן כללי, וללימוד ההלכה בפרט שהיו לרבינו, הושרשו בנו - תלמידיו - להגדיל תורה ולהאדירה.

ביח' במר חשוון תשס"א מסר רבינו נשמתו לצור העולמים, יהי רצון שימליץ טוב בעדינו.

זכותו תגן עלינו.

כולל הלכתי "דרור יקרא" בבית הכנסת "באר מים חיים"

נוספו מספר מקומות לאברכים רציניים לכולל הלכות החל מזמן אלול התשע"ח

נושא הלימוד:

יורה דעה - הלכות נדה

מקום הלימוד:

ביהכנ"ס "באר מים חיים" הפלמ"ח 40 - יד אליהו, ת"א.

שעות הלימוד:

חצי יום/יום שלם.

הלימוד בהנחיה צמודה של הרה"ג אמנון חגיגי שליט"א כולל שיעורים בנושא הלימוד והכנה למבחן ברבנות וקורס מראות והסמכה בסיום הלימוד.

לפרטים: דרור 052-8394414

עלון 'למען הקהילה'

שע"י הרב אמנון חגיגי שליט"א

שיעור תורה חדש לנשים בפרשת השבוע וענייני דיומא

כרמלה נאור

עם הרבנית תחי'

יתקיים בס"ד בימי ראשון,

בשעה 20:30.

בבית הכנסת "שערי תפילה"

ברחוב בת ציון 9, יד אליהו, ת"א

כניסה חופשית

ציבור הנשים מוזמן,

מי שלא באה מפסידה!

שלום בית

ספה משותפת (ג)

יתר על כל האמור בעלוניס הקודמים בנושא זה, חשוב מאוד לציין שכאשר חשים בני הזוג שאין ביניהם תקשורת חיובית, מיד עליהם לספול בבעיה, ולא לקוות "שטלפון שבור" זה יעלם או יסתדר מאליו. במקרה כזה חובה עליהם לפנות לרב או מדיין מנוסה כדי להגיע למצב של תקשורת בריאה ויעילה. מציאות החיים שבה אנו חיים מכבידה את עולה, וקורה לא אחת שהעיסוק בעול הפרנסה ובשיפור רמת החיים מוביל לשכחת העיקר וההתנסקות בטפל. כתוצאה מכך עלולים אנו לזנוח ערכים שחשובים לנו באמת. ערכים כמו- תורה, תפילה, כבוד הזולת ועוד. חובה קדושה מוטלת על שיכמי שני בני הזוג לדעת להתעלות מעל אותו בילבול שכופה עליהם מירון החיים. חובה עליהם לשמור על איזון נפשי שהוא זה שיכתוב להם מה חשוב באמת ומה שולי. חובת ההערכה ההדדית חייבת להיות חקוקה בתודעתם, אך דא עקא שהעיסוק התמידי והמתיש בחיי היום יום הוא זה שמסיח את דעתם מהעניינים החשובים באמת. עניינים שעליהם מושגת הבית היהודי והם אלה שמעניקים לו את יציבותו. ראוי לציין כי נשים פתוחות יותר לשוחח על גשנות יותר מאשר גברים. לגברים יש בדרך כלל נטייה צורך לשמוע מילות הערכה, בעוד שנשים בדרך כלל נותנת ביטוי לגשנותיהן במלים... וכתגובה מצפות הן מבעליהן שיתייחסו לאותן מילים. זאת ועוד... אחד המאפיינים הבולטים של הגבר הוא, שהוא מביע את עצמו על פי רוב באמצעות מעשים, לעובדה זו השלכות גדולות מצדה של האשה. אם תשכיל היא לקחת בחשבון עובדה זו ואת ההבדלים הנוספים שציינו עד כה, תהליך יצירת הקשר בינה ובין בעלה יהיה קל יותר. תשכיל היא לדעת כי במעשיו של הגבר כמו מבקש הוא להביע משהו. על הבדלים נוספים הקיימים בין הגבר לאשה, (הבדלים שהמודעות להם בהכרח שתקל על יצירת תקשורת בין בני הזוג...) על הבדלים אלה נעמוד ברצות השם בעלון הבא.

עונש בני עלי - ובמה מתכפרים

במעשה בניו של עלי גזר הקב"ה על זרעו של עלי שלא יאריכו ימים כמו שנאמר (שמואל א שם) וַיבֹא אִישׁ אֶלְהִים אֶל עֲלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲאֵמַר ה' וגו' וְאִישׁ לֹא אֶקְרִית לְךָ מֵעַם מִזְבְּחֵי לְכָלֹת אֶת עֵינֶיךָ וְלֹאֲדַבֵּר אֶת נִפְשֶׁךָ וְכָל מִקְרָבֵי בֵיתְךָ יִלְכְּנוּ וְשָׂמְנוּ אֲנָשִׁים: **וכן נאמר** לשמואל בנבואה (שמואל א פרק ג עוק ד) וְלֹכַן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֲלִי אִם יִתְּכַפֵּר עָוֹן בֵּית עֲלִי בְּזָבַח וּבִמְנַחָה עַד עֹלָם: **ופירש רש"י** בשם רבותינו שאיש האלהים שבא לפני עלי היה אלקנה, וכ"כ עוד מפרשים, וכן הוא באבות דרבי נתן (נוסחא ב פרק לז) ובסיפרי דברים (פיסקא שמב) ובמדרש תנאים לדברים (פרק לג פסוק א). **ואמנם הרלב"ג כתב** שאפשר שהיה זה פנחס.

ואין נוסמין לבית עלי כדאיתא במסכת סנהדרין (דף יד ע"א): רבי חנינא ורבי הושעיא הוה קא משתקיד רבי יוחנן למיסמכינוהו, לא הוה מסתייעא מילתא, הוה קא מצטער טובא, אמרו ליה: לא נצטער מך, דאנן מדבית עלי קאתינן. דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן: מנין שאין נוסמין לבית עלי - דאמר לא יהיה זקן בביתך כל הימים, מאי זקן? אילימא זקן ממש - והכתיב כל מרבית ביתך ימותו אנשים - אלא סמיכה.

ואיתא במסכת ראש השנה (דף יח ע"א וכן הוא ביבמות דף קה ע"א): דאמר רב שמואל בר אמי, ואמרי לה אמר רב שמואל בר נחמני אמר רב יונתן: מנין לגר דין שיש עמו שבעה שאינו נקרע - שנאמר ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה. אמר רבא: בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה. אביי אמר: בזבח ובמנחה - אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים. רבה אבבי מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים - חיה שיתין שנין. תנו רבנן: משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתין בני שמונה עשרה שנה. באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי. אמר להם: שמא ממשפחת עלי אתם, דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה וחיו. ועשו כן וחיו, וקראו להם משפחת רבן יוחנן על שמו.

הידעת!

בעל בית שקובע עיתים לתורה, עדיף לו ללכת לשיעור הלכה מאשר ללכת לשיעור הדף היומי.

מקורות לעיון: דרישה (יו"ד רמ"ו, ב'), ש"ך (רמ"ו, ה'), משנה ברורה (קנה', ג'), כף החיים (פלאגי, כטי', ג' וכן ט"ו), חזו"א (אמונה ובטחון פרק ג'), יחווה דעת (ו', כד').

פינת הלשון

א. המרבה בשבחו של חברו.

אין להרבות בשבחו של אדם, אפילו כאשר השומעים אינם נמנים על שונאיו. המרבה לספר בשבחו של חברו, סופו שיוסיף עליו גם דבר גנאי. מלבד זאת, עלול ריבוי השבחים לגרום שהשומעים ינסו לסתור חלק מהשבחים או להסתייג מהם, על - ידי הזכרת חסרונותיו של האיש.

"דניאל הוא בחור יוצא מן הכלל, למדן, ירא שמים, בעל חסד, רציני, חביב - חסרון אחד יש לו, שהוא מהיר ממה".

השבחים המפולגים כשלעצמם אסורים, משום שהם עשויים להסתייג בהזכרת חסרון כלשהו, כשם שאכן קרה במקרה כזה.

זה עתה סיימה רבקה את דבריה, לאחר עשר דקות שבחן הרעיפה דברי שבח על בלומה. מרים, שהקשיבה בשקט לשפע השבחים, העירה לבסוף

בהסתייגות: "אף אחד איננו מושלם, גם לה יש בוודאי חסרונות".

צודקת! - קפצה חנה ואמרה - "יש לה טבע להביט תמיד מלמעלה על מי שאינו

מגיע לרמתה".

ב. המשבח את חברו ברבים.

אין לספר שבחו של אדם ברבים, אפילו כשאין מפליגים בשבחו יתר על המידה, ובין השומעים גם לא נמצא מישהו השואג אותו.

בציבור גדול מצויים תמיד אנשים בעלי דעות שונות עד בעלי קנאה, ובוודאי יימצא מאן דהוא מבניהם שדברי השבח יעוררוהו להגיב בדברי גנאי.

עם זאת, מותר לשבח אדם ברבים, במקום שהשומעים אינם מכירים אותו ויש להניח כי לא יגנוהו, אולם גם אז אין להרבות בדברי שבח.

לאור הדין האמור, ראוי מאוד להתרחק מחברת אנשים הנוהגים לפרט מעלותיהם של זולתם. כמעט בלתי נמנע שבין הדברים לא יוזכרו גם חסרונות ומגרעות. דבר זה אמור אף כאשר השיחה נוסבה על מעלותיהם של תלמידי חכמים וגדולי הדור.

לרפואת

הרה"ג ציון שלום בוארון בין זינה שליט"א

לרפואת

הרה"ג חיים יעקב בן אליהו שליט"א

לרפואת שלמה בן קאפי ובנימין לרפואת נוסרת בת משה ואסתר לרפואת ציונה בת נוסרת לרפואת עידו חי בן שמעון לרפואת צילה בת מזל לרפואת יעקב בן שמחה לרפואת אהרון בן שלום לרפואת גד בן יהודה לרפואת רחל בת אהובה לרפואת רות בת רחמיה לרפואת חיים אופק בן משה

הלכה פסוקה

הלכות הפטרה

א. חובה על כל אדם לשמוע פרשת ההפטרה כמו פרשת השבוע, ולכן אין המפטיר מפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הסי' (מ"ב רפד').

ב. לפי דעת האר"י ז"ל שכל אחד יקרא ההפטרה בעצמו (כה"ח רפד' לב'), ומ"מ יקרא נחת ולא בקול רם כדי שישמעו את קולו של המפטיר. במה דברים אמורים כשקורא המפטיר מתוך החומש, אולם אם קורא מתוך נביא בכתב יד, קורא המפטיר לבד וכל הקהל שומעים כדון קריאת התורה (מ"ב רפד' יא').

ג. יש להדר ולקרוא את ההפטרה מתוך נביא הכתוב בכתב יד ובקדושה על קלף, ואפילו אם הוא רק ליקוט הפטרות של שבתות השנה ואינו ספר נביא שלם, ואם אין ספר כזה, יש לקרוא מתוך תנ"ך שלם (המודפס), ואם אין תנ"ך שלם מותר לקרוא מההפטרה המודפסת בחומשים (מ"ב רפד' א', יחווה דעת ח"ה).

ד. אין מעלין למפטיר אלא רק מי שידוע לקרות גם את ההפטרה (ורצוי לתת למי שידוע לקרוא בטעמיה ובדקדוקיה - הגר"מ מזוז), ואם העלו בטעות מי שאינו יודע לקרות ההפטרה - יכול אחר לאומרה, אך לכתחילה אין היתר לתת לאחד לקרוא העליה לתורה למפטיר ולאחר לקרוא ההפטרה (הרמ"א רפד', ילקוט יוסף).

ה. יש הסומכים על המשנה ברורה (רפד' אות ח') שכתב שאם יש ספר נביא שכתוב על קלף, יכולים לכתחילה להעלות למפטיר - מי שאינו יודע לקרות ההפטרה, שהוא יקרא הברכות והחזן יקרא ההפטרה, כמו שעושים בקריאה בתורה.

הנה דין זה נכון לפי דעת הרמ"א שהקורא מוציא את העולה לתורה אפי' שלא קורא עמו בלחש, אולם לפי דעת מרן שו"ע (קמ"א, ב') שחייב לקרוא בלחש עם הקורא הוא הדין כאן.

ו. הנוהגים אחר סיום קריאת ההפטרה לומר: "גואלינו ה' צבא-ות" וכי' אינם צריכים לבטל מנהגם, שלא הוי הפסק.

ז. המנהג פשוט שבשבת לפני האזכרה עולה הבן למפטיר לעיני הוריו (ברכי יוסף, ילקוט יוסף). אם חלה האזכרה ביום שבת יעלה הבן לעיני הוריו בשבת שהיא יום הפטירה, ואם יכול יעשה גם בשבת שלפניו כן.

ח. יש להעדיף עליית מפטיר לעיני הוריו מאשר לעלות למשלים, אולם כל זה אם יודע לקרוא ההפטרה היטב, שאלי"כ יקרא משלים (ילקוט יוסף).

לע"נ משה בן יעקב ועל מזרחי לע"נ שלום בן יהודה לע"נ רינה בת דינה

מבית ההוראה

הליכה בשבת על משטח בטון שלא יבש

שאלה: הלכתי בשבת על משטח בטון רך, ועל ידי ההליכה כתבתי את חברת הנעלים שאותם אני נועל (מכיוון שחברת הנעלים חקקה את שמה בסוליות הנעלים), ואמרו לי שאסור לי לעשות כן, ואני אמרתי להם שזה פסיק רישיה באיסור דרבנן ומותר, ברצוני לדעת מי צודק?

תשובה: בגמרא במסכת שבת (מ"ו:) נאמר: "כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא, כי לא מיכוין גזר רבי שמעון מדרבנן (כלומר אפילו אינו פסיק רישיה), כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה", והסביר רש"י כשגזר מייטה כסא או ספסל ועושה חרץ - היות ועשיית החרץ הוא בשינוי ולא כדרכו, שהרי אין דרך לעשות חרץ בקרקע אלא במרא וקדרום ולא כסא וספסל - לכן רבי שמעון מטיח. אולם הגמרא מקשה על העמדה זו ותיצרה תירוץ אחר. א"כ יוצא לפי רש"י שבדבר שאינו מתכוון אם נוצר הדבר בשינוי מיקרי דבר שאינו מתכוון - לא מיקרי איסור דרבנן, ומה שקראה הגמרא לזה - איסור דרבנן, מכיון שעושה החרץ ע"י הספסל בביתו והוא מקלקל - ולכן הוא מדרבנן, וכס כתב רבי אברהם בן הרמב"ם שמדברי אביו (שבת א', ה') - מבואר שהעושה חרץ על ידי מייטה וספסל - מיקרי דבר שאינו מתכוון באיסור תורה (כלומר אין זה נקרא שינוי).

הנה קיימא לן שדבר שאינו מתכוון באיסור תורה - מותר. שהרי הגמרא (שם שבת מ"ו:) חזרה בה מהחילוק שהובא כאן בתחילת התשובה, וכן מבואר במסכת שבת (נ"ה:) שדבר שאינו מתכוון שרי, אלא אם כן הוא פסיק רישיה שהוא אסור, שהרי רבי שמעון בפסיק רישיה. ואף שרבי נתן בעל הערוך סובר שפסיק רישיה באיסור תורה דלא נוחא ליה שרי, כבר הביאו מרן הבית יוסף (בסימן ש"ח) (כתב שחלקו עליו כל הראשונים: תוס', רא"ש, רמב"ן, ריטב"א, ר"ן, וכן פסק מרן השו"ע לאסור בפסיק רישיה דאורייתא ולא נוחא ליה (בסימן ש"ח) וכן בסימן תקכ"ו).

ובסימן שד"י (א) פסק מרן השו"ע שפסיק רישיה דרבנן דלא נוחא ליה - מותר, והרמ"א פסק לאסור (ענין מיב סימן שד"י אות י"א). ובסימן שט"ז (ט"ז) כתב המ"ב כדעת הפ"ג שפסיק רישיה דרבנן שרי רק אם הוא בתרי דרבנן (אלא שיש מקומות שהיתיר המ"ב אף דרבנן אחד, וצ"ע).

א"כ מבואר שמרן השו"ע מתייר פסיק רישיה דלא נוחא ליה דרבנן, ואף שבבית יוסף (סימן שט"ז, ג) חשש מרן לדברי בעל התרומה וכתב שלא לסגור ארגו שיש בו זבובים אף שהוא פסיק רישיה דרבנן, וכתב הדבר שמואל (ק"ח) שמכאן מבואר שמרן אסור פס"ר דרבנן, אולם ענין ביב"א (ד', ד', ט"ו) שמרן הבית יוסף היתיר כאן בגלל שבקל ניתן להחמיר (ענין מנא"ה ח"ב עמ' לד').

ענין שריע (שלה, א) שהמ"ב (א) הסביר שמרן השו"ע פסק לאסור בפס"ר דרבנן, וכן כתב המאמ"ר (שלה, ג), אולם הלכה כדברי מרן השו"ע בסימן שד"י, ומה שכתב בסימן של"ו הוא פסיק רישיה דאורייתא.

ומ"מ כל פסיק רישיה דרבנן ולא נוחא ליה - מרן השו"ע מתייר, ומ"מ מייירי דרבנן שהוא נוצר לא בגלל שינוי אלא שהוא מדרבנן בגלל סיבה אחרת כמבואר באסור הלכה (ש"ח ד"ה י"ט פ"י פ"י שפתיח"י) ע"ש היטב, שהרי אם כל שינוי הוי פסיק רישיה דרבנן - כמעט ולא תמצא פסיק רישיה דאורייתא, שהרי גם מה שחלקו על רבי נתן בעל הערוך (שו"ע ש"ח, ח"ח) הסחיטה היא בשינוי, ואף אחד מהפוסקים לא כתב שהוי פסיק רישיה דרבנן - אלא דאורייתא - אף שהסחיטה היא בשינוי (וכל זה מבואר בתחילת התשובה שכן דעת ר"י והרמב"ם לפי הסבר בנו רבי אברהם). ולכן, בנדו"ח צדק מי שאמר שאסור ללכת על משטח בטון שהוא רך, שהרי הוא כותב - והכתב קיים לעולם (ואין הכתיבה בגזל נחשבת שינוי, כאמור לעיל, משאין כן הליכה על חול רטוב (כגון בחורף) שהוא כתב שאינו מתקיים שאיסורו מדרבנן ולכן מותר.

סיכום: אסור ללכת על בטון רך בשבת, שהרי כתב והכתב מתקיים לעולם.

לשאלות לבית ההוראה "למען אחי" ניתן להתקשר כל יום בשעות 00:00-14:00, מספר הטלפון של בית ההוראה: 052-8833234, כמון כן ניתן לברר שאלות בהלכה בטל-פקס: 03-7304069

קריאה זכונה

הקורא בתורה חייב לדייק בקריאתו בתורה בכל שבת (שו"ע קמ"ב, א'), וכל שכן בפרשת "זכור" ו"יפרה" שהם מהתורה (כמבואר בשו"ע סימן קמ"ו ותופ"ה) ואם טעה בקריאתו בטעות שמשנה משמעות - חייב לחזור ולקרוא פסוק זה מחדש, אף שסיים קריאתו לעולה זה (נח"י אדם, משנה ברורה קמ"ב, ב').

להלן מילים מפרשת השבוע, שצריך הקורא לקרוא היטב - כדי שלא ישנה ממשמעות המילה, כדי שהציבור יצאו ידי חובת תקנת משה רבנו לקרוא בתורה בכל שבת (מסכת בבא קמא פ"ב).

פרשת לך לך

- פרק י"ג פסוק י"ג: **וְאֵינִי סֹדֵם רְעִים וְזוֹטָאִים** - הקורא בתורה יזהר לקרוא את האות ט' במילה "חטאים" - דגושה, שפירושו רבים של חטאים, שאם יקראנה רפויה יהיה פירושו רבים של חטא.
- פרק ט"ו פסוק י"א: **וַיֵּשֶׁב אֹתָם אֲבָרָם** - הקורא בתורה יזהר לקרוא את האות ש' במילה "וישב" דגושה שפירושה לשון נשיבה (עין רש"י), שאם יקראנה רפויה יהיה פירושה לשון החזרה.
- פרק ט"ו פסוק י"ז: **וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָהָה** - הקורא בתורה יזהר לקרוא את המילה "באה" במלילי שהוא לשון עבר, שאם יקראנה במלרע יהיה פירושה בלשון הווה.
- פרק ט"ז פסוק ג': **וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ** - הקורא בתורה יזהר לקרוא את המילה "אשה" באות ה' דגושה, שפירושה בעלה, שאם יקראנה רפויה יהיה פירושה אשה הפוך מאיש.
- פרק י"ז פסוק א': **אֲנִי אֶל שְׂדֵי** - הקורא בתורה יזהר לקרוא את המילה "שדי" - באות ד' דגושה, שאם יקראנה רפויה יהיה פירושה "שדי כמגדלות".